

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van de rubriek 'Markt' gaat over voer.

Op het bureau van Jacques van der Hoek ligt een grote wereldkaart met dikke en dunne pijlen van het ene land naar het andere. De pijlen verbeelden de handelsstromen in mengvoergroenstoffen. Van der Hoek is alweer 32 jaar inkoper grondstoffen voor De Heus en diens voorlopers. Nu de voerprijzen het gesprek van de dag vormen, zou het werk van de inkoper spannender dan ooit moeten zijn, maar Van der Hoek blijft er met zijn ervaring vrij kalm onder. 'De markt is altijd bezig met hoe het morgen zou gaan. En er is één zekerheid: morgen is het toch altijd weer anders. Dat is het leuke aan mijn vak.'

Toch is er in de wereldhandel van mengvoergroenstoffen sinds tien jaar structureel iets gewijzigd. De wereldwijde voorraad aan grondstoffen is krap en dat maakt de prijzen volatiel. Van der Hoek: 'In de periode daarvoor was er een ongeschreven regel dat er een voorraad moest zijn ter grootte van twintig procent van de totale behoefte, begin jaren negentig lag die voorraad zelfs op dertig procent. Inmiddels is dat niveau teruggezakt tot ver onder de twintig procent.'

Van der Hoek neemt als voorbeeld de productie van granen. In de afgelopen elf jaar is de productie met vierhonderd miljoen ton gestegen. Die extra productie is echter volledig verdwenen door groei van de wereldbevolking en de productie van biobrandstoffen. Per saldo is de wereldvoorraad granen erop achteruitgegaan, vertelt Van der Hoek. 'Het is gewoon een wet dat je afhankelijk wordt van een goede oogst als je onder die norm van twintig procent uitkomt. Daarnaast is het van alle tijden

Extra graanproductie is volledig opgeslokt door productie van biobrandstoffen

Lage voorraad pakt rampzalig uit

De tijd dat er standaard een overaanbod aan granen bestond, is voorbij. De afhankelijkheid van een goede oogst neemt daarmee toe, de uitschieters in de voerprijzen worden extremer. Hoe krijgen inkopers van grondstoffen grip op die onzekerheid?

tekst Tijmen van Zessen

dat er een keer een jaar tussen zit waarin de oogst tegenvalt. Een tegenvallende oogst is geen ramp, een lage wereldvoorraad, dat is een ramp.'

Als de situatie blijft zoals die nu is, voorziet Van der Hoek nog grotere uitschieters in de voerprijzen dan tot nu het geval is geweest.

Informatie filteren

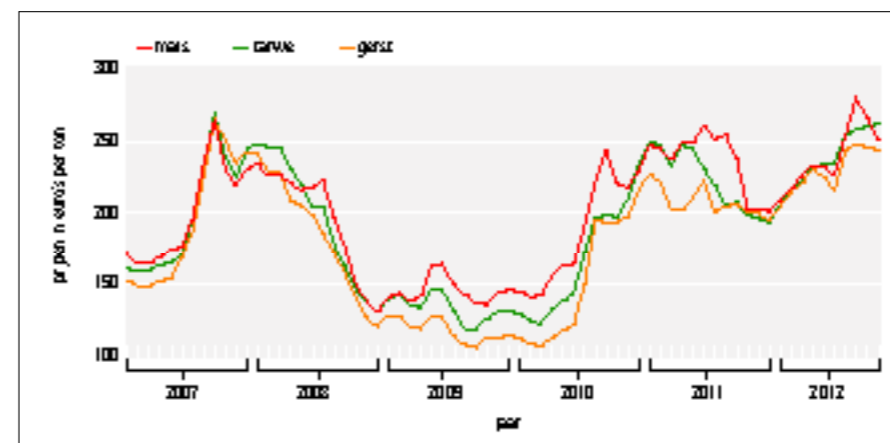
De inkopers van mengvoergroenstoffen krijgen dagelijks een niet aflatende stroom informatie over gezaaide arealen, oogstramingen, voorraden en groeiomstandigheden. Op basis van die informatie maken ze een fundamentele inschatting van vraag en aanbod.

Jan Nijland, inkoper bij ForFarmers, vertelt dat het moment om in te kopen door de fluctuerende prijzen moeilijker te kiezen is. 'De informatie die op je afkomt, moet je goed filteren op het belang ervan. Bovendien moeten we meer rekening houden met speculanten.' Speculanten? 'De handel in grondstoffen is veel meer een open markt geworden waarin ook

beleggingsfondsen investeren. Elke handelspartij heeft via internet de belangrijkste handelsinformatie gelijktijdig beschikbaar; dat vergt een alerte handelsgeest. Meestal ga ik niet mee bij een overtrokken reactie van bijvoorbeeld de beurs in Chicago, een dag later kan zo'n effect alweer zijn afgezwakt.'

Nijland doelt op de handel in grondstoffen via termijnmarkten (zie kader). Deze handel is doorgaans niet gekoppeld aan een fysieke transactie, maar is meer een methode om prijsrisico's te verzekeren. Wim Mariën, productmanager grondstoffen bij Agrifirm, is het met Nijland eens dat de invloed van speculanten een versterkend effect heeft op prijsstommelingen. 'De grondstoffenmarkt is interessant voor beleggers nu het aanbod de vraag al enkele jaren niet kan bijhouden. Prijsstijgingen zorgen ervoor dat pensioenfondsen, beleggingsfondsen en banken aan de markt gaan trekken, net zoals ze dat doen met valuta of ijzer.'

Zou je kunnen stellen dat inkopers van mengvoerfirma's een soort beleggers in

Figuur 1 – Prijsontwikkeling maïs, gerst en tarwe (bron: LEI)

grondstoffen worden? 'Speculeren is inherent aan bedrijven die actief zijn in de grondstofhandel, maar veevoerproducenten zullen niet snel in het groot gaan gokken met prijzen. De markt is zeer onvoorspelbaar en er zijn al bedrijven die daar de vingers aan gebrand hebben. Tien jaar geleden kon je risico lopen door een jaar vooruit grondstoffen te kopen, maar met de prijsstommelingen van nu zijn de financiële risico's daarvoor te groot', vertelt Bas Jan Remijn. Hij is commercieel manager bij FeedValid, een nieuwe firma die is ontstaan uit een samenwerking tussen de diervoedergrondstofbedrijven Covaco, NRG en ROBI. FeedValid valoriseert reststromen uit de bakkers(levensmiddelen)industrie, maar koopt ook grondstoffen op de wereldmarkt. Een gedeelte van het handelsverkeer dekt FeedValid in op de termijnmarkt. 'Als een klant bestelt, leggen we de order vast op de beurs en kopen we het product in.'

Speculatie of niet, Van der Hoek is van mening dat uiteindelijk de markt het laatste woord heeft. 'Als een bepaalde grondstof heel duur wordt, dan zullen akkerbouwers die grondstof massaal gaan telen. Dat zorgt vanzelf voor een hoger aanbod en een lagere prijs.' Mariën is het met die analyse eens. 'Op dit moment zijn de prijzen voor komend seizoen alweer lager, omdat de markt inschat dat telers meer gaan oogsten. Bij

een tarweprijs van honderd euro per ton investeert niemand, maar is de tarweprijs hoog, dan zal het areaal tarwe toenemen en zullen telers investeren in onder meer irrigatie, kunstmest, gewasbescherming, opslag en veredeling. De beste remedie tegen hoge prijzen zijn hoge prijzen.' Mariën is het echter niet op alle vlakken eens met Van der Hoek. Naar zijn mening is de impact van bio-ethanolvergisting minder groot dan Van der Hoek suggereert. Het is vooral de groei van de welvaart in landen zoals India of China die de behoefte aan granen doet stijgen. Enerzijds neemt daar de consumptie van het graan zelf toe en anderzijds stijgt de vleesconsumptie, waarvoor ook graan nodig is. 'Als 1,3 miljard Chinezen met elkaar iets meer graan en meer vlees gaan eten, dan heeft dat op een wereldproductie van 1,8 miljard ton graan een substantieel effect.'

Minder kwetsbaar

De inkopers verwachten voor de middellange termijn een aanhoudend wispelturig en vrij hoog prijsniveau. Melkveehouders mopperen over de hoge voerprijzen, maar zijn vergeleken met hun collega's uit de intensieve veehouderij minder kwetsbaar.

Mariën: 'De kostprijs van eigen veevoerdroogkuil en snijmais is vrij constant en is van tevoren bekend. Maar sommige

Melkveehouder
Gerben Iemhoff, Radewijk

'De lage voorraad aan diervoedergrondstoffen draagt natuurlijk bij aan speculatie. Een hogere piek in de voerprijzen dwingt ons als melkveehouder na te denken of het nog zin heeft om verder te intensiveren. Is het aankopen van extra voer nog wel rendabel? Zo lang de melkprijs hoog genoeg is, kan het aankopen van extra voer uit, maar stijgen de krachtvoerkosten tot boven de tien cent per kilo melk, dan is het omslagpunt snel bereikt. Het voersaldo bepaalt in wezen voor welke prijs je voer kunt inkopen.'

'Aan de ene kant zijn hoge voerprijzen vervelend, aan de andere kant reguleert het ook een beetje het aanbod van melk. Voor mij staat de ambitie om koeien te melken bovenaan, maar in andere landen vragen boeren zich af of het niet rendabeler is om gewassen als maïs of graan te verkopen. Waarom dure maïs aan koeien voeren in veel te dure stallen?' 'Zelf ben ik zo ver nog niet, maar wie weet dat het na 2015, als de melkprijs in een dal zit, voordeliger is een paar koeien weg te doen en maïs voor een hoge prijs te verkopen.'

melkveeouders kopen voor een half jaar hun soja tegen een vaste prijs via een zogeheten FeedCliq. Vorig jaar december was achteraf een goed moment om dat te doen, maar het kan ook andersom uitpakken.'

Termijnmarkt is voor mengvoerb企业 vooral een barometer

Voor de prijsvorming van mengvoer is de termijnmarkt nauwelijks relevant. 'Op de eerste plaats zijn lang niet alle grondstoffen voor bijvoorbeeld rundveevoeders beschikbaar op een termijnmarkt. Er bestaat geen termijnmarkt voor tapioca of bietenpulp', begint Jacques van der Hoek zijn uitleg. De inkoper grondstoffen

bij De Heus Voeders ziet de termijnmarkt meer als een barometer. Wie handelt op de termijnmarkt, kan op dit moment besluiten om maïs te kopen voor volgend jaar september. Dat kan tegen een prijs van 650 dollar per bushel, dat is honderd dollar lager dan de huidige prijs. 'Dan anticipeer je eigenlijk op een betere oogst, want twee extreem

droge jaren achter elkaar is de afgelopen honderd jaar niet voorgekomen', zegt Van der Hoek. Na afloop van de termijn bepaalt de koers van dat moment de prijs die uiteindelijk verrekend moet worden. Ligt de prijs boven de 650 dollar, dan krijgt de koper nog geld van de termijnmarkt. Ligt die onder de 650 dollar, dan betaalt de koper nog een bedrag bij.

